

Allianssin lausunto lakivaliokunnalle (M 10/2013 vp) Kansalaisaloitteesta eduskunnalle avioliittolain, rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain ja transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain muuttamisesta (KAA 3/2013 vp)

Lausunnon keskeinen sisältö

- Allianssi vaatii eduskuntaa säätämään tasa-arvoisen avioliittolain.
- Lainsäädäntö ei saa asettaa kansalaisia eriarvoiseen asemaan sukupuolen perusteella.
- Tasa-arvoinen avioliittolaki vaikuttaa myös yleiseen mielipiteeseen viestittäen, että jokainen nuori ja vanhempi on yhtä arvokas riippumatta seksuaalisesta suuntautumisestaan.
- Ihmisoikeudet tulee turvata yhdenvertaisesti kaikille seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta (YK, 2008).
- Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiansa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien takia.
- Yhteiskunnan tulee tunnustaa samaa sukupuolta olevien parien perheet samanarvoisiksi muiden perheiden kanssa. Jokaisella perheellä tulee olla samat oikeudet.
- Tahdon2013-kampanjan Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan nuoret erityisesti kannattavat kansalaisaloitetta.
- Allianssi kannattaa samaa sukupuolta olevien oikeutta hakea yhdessä adoptiovanhemmuutta. Lapsen etu on adoptiopäätöksissä aina ensisijainen ja tapauskohtaisesti arvioitava seikka. Tutkimustiedon perusteella ei voida väittää, että vanhempien sukupuolella olisi lapsen edun tai kehityksen kannalta merkitystä.

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry (Allianssi) kiittää lakivaliokuntaa lausuntopyyntöstä ja kutsusta asiantuntijakuulemiseen. Allianssi kommentoi kansalaisaloitetta erityisesti nuorten ja moniperusteisen syrjinnän vaarassa olevien nuorten näkökulmasta. Allianssi kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia kokonaisuudessaan ja pitää sitä erittäin tärkeänä yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Yhdenvertaisuus lain edessä

Ihmisoikeusajattelun ydin on syrjimättömyys, jolla tarkoitetaan sitä, että ketään ei saa asettaa ilman perusteltua syytä eriarvoiseen asemaan. YK:n yleiskokous on hyväksynyt lausuman, jossa todetaan, että ihmisoikeudet tulee turvata kaikille seksuaalisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-identiteetistä riippumatta (YK, 2008). Allianssi näkee erityisen tärkeänä, että samaa sukupuolta olevat parit pääsevät myös yhdenvertaisesti perhe-

elämän suojan piiriin. Samaa ja eri sukupuolta olevia pareja tulee kohdella yhdenvertaisesti lainsäädännössä ja palvelujärjestelmässä.

Allianssi vaatii eduskuntaa säätämään tasa-arvoisen avioliittolain. Suomi on ainoa pohjoismaa, jossa samaa sukupuolta olevilla ei ole oikeutta avioliittoon. Riippumatta yksilöiden tai yhteisöjen erilaisista näkemyksistä avioliittoon, tulee valtion taata kansalaisilleen tasa-arvoinen ja ihmisoikeuksien mukainen oikeus yhdenvertaiseen avioliittolakiin. Suomen valtion on kohdeltava ihmisiä yhdenvertaisesti, ei melkein yhdenvertaisesti, mitä rekisteröity parisuhde edustaa. Tällä hetkellä lainsäädäntö asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan sukupuolen perusteella. Hetero- ja homoparien eriarvoinen kohtelu lain edessä on kestänyt.

Yhdenvertaisuus ja samat ihmisoikeudet tulee taata myös sukupuolensa korjaaville henkilöille. Suomessa naimisissa olevat henkilöt joutuvat sukupuolen juridisen vahvistamisen yhteydessä vaihtamaan siviilisäätynsä rekisteröidyksi parisuhteeksi. Tasa-arvoisen avioliittolain myötä tämä epäkohta poistuu, koska mahdolliseksi tulee avioliitto kahden samaa sukupuolta olevan henkilön kesken.

Yhdenvertainen lainsäädäntö vaikuttaa ennakkoluuloja vähentävästi

Yhdenvertaisuuden toteutuminen on nuorten hyvinvoinnin edellytys. Moni seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluva nuori kohtaa arjessaan syrjintää, leimaamista ja kiusaamista (Esim. Alanko, 2014). Yhteiskunnallinen ilmapiiri ja sen syrjivä lainsäädäntö aiheuttavat näille nuorille ulkopuolisuuden tunnetta. Kaikille nuorille, ja erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille ja nuorten parissa toimiville, tasa-arvoinen avioliittolaki on vahva viesti ja yleiseen asenneilmastoon vaikuttava tekijä, jonka mukaan jokainen nuori on yhtä arvokas riippumatta seksuaalisesta suuntautumisestaan. Tällaisessa yhteiskunnassa nuorilla on helpompi elää ja olla, ja he voivat toteuttaa itseään yhdenvertaisesti.

Kansalaisaloitteen yhteydessä on puhuttu sateenkaariperheiden lasten ja nuorten kiusaamisesta. Koulussa yhdenvertaisuuden toteutuminen on ensiarvoisen tärkeää ja koulukiusaaminen on vakava ongelma, kohdistui se kehen tahansa. Kun yhteiskunta tunnustaa erilaiset parisuhteet tasa-arvoisiksi on tämä myös vahva viesti siitä, että sateenkaariperheet ovat yhtä tavallisia kuin muutkin perheet. Tämä vaikuttaa normi-ilmastoon ja siihen, miten sateenkaariperheiden lapsia kohdellaan.

On myös näyttöä siitä, että erityisesti nuoret kannattavat tasa-arvoista avioliittolakia. Tahdon2013-kampanjan Taloustutkimuksella teettämän tutkimuksen mukaan 25–34 -vuotiaista 77 prosenttia kannattaa tasa-

arvoista avioliittolakia, 18–25 -vuotiaista vastaavasti 68 prosenttia. Myös koko kansan enemmistö kannattaa tasa-arvoista avioliittolakia. Ainostaan 65-vuotiaissa ja sitä vanhemmissa vastustajia oli hieman enemmän kuin kannattajia.

Perheiden moninaisuus on tosiasia

Jokainen perhe on yksilöllinen ja erilaiset perheet nyky-Suomessa arkea. Samoin sukupuoliroolien ja sukupuolen ilmaisun moninaisuus on tosiasia. YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan yhtäkään lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiensa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien takia. Kaikilla lapsilla tulee olla tasa-arvoisesti oikeus elää ja kasvaa. Muuttamalla avioliittolainsäädäntöä yhteiskunta tunnustaa samaa sukupuolta olevien pariin perheet samanarvoisiksi muiden perheiden kanssa. Yhdenvertainen kohtelu ja yhdenvertaiset oikeudet kuuluvat myös sateenkaariperheille. Näiden perheiden oikeudet tulee turvata, kuten esimerkiksi oikeus yhteiseen sukunimeen niin halutessa.

Lainsäädäntö normittaa ja antaa hyväksyttävyyden rajoja ihmisten toiminnalle. Nuoren on voitava sanoa ääneen, että hänen vanhempansa ovat samaa sukupuolta ilman, että siitä joutuu kiusaamisen tai syrjinnän pelossa vaikenemaan. Tällä hetkellä se on jotain erikoista, josta saattaa joutua samanlaisuuden pelossa vaikenemaan. Lainsäädännöllisillä ratkaisuilla voidaan purkaa tällaiset kiusaamisen pelot nuorilta.

Adoptio-oikeuden mahdollistaminen yhdessä

Allianssi kannattaa kansalaisaloitteeseen sisältyvää samaa sukupuolta olevien oikeutta hakea yhdessä adoptiovanhemmuutta. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen edun tulee olla ensisijainen ratkaisuperiaate, näin ollen lapsen etu on myös adoptiopäätöksissä aina ensisijainen ja ta-pauskohtaisesti arvioitava seikka. Nykyisen lainsäädännön mukaan avo- ja rekisteröidyn parin osapuolet voivat adoptoida yksin, mikä voi johtaa lapsen kannalta hyvin epätoivottavaan tilanteeseen, jossa lapsi elää perheessä, jonka tosiasiallisista vanhemmista vain toinen on hänen juridinen vanhempansa. Lisäksi kuten kansalaisaloitteessa tuodaan esille, joissakin tapauksissa lapsen etu vaatii, että samaa sukupuolta oleva aviopari adoptoi lapsen yhdessä, esimerkiksi tilanteessa, jossa pariskunnan lähipiirissä on äkillisesti huoltajia vailla oleva lapsi.

Kuten kansalaisaloitteessa todetaan, tutkimustiedon perusteella ei voida väittää, että vanhempien sukupuolella olisi lapsen edun kannalta perustavanlaatuista merkitystä. Äitinä tai isänä oleminen ei määrity seksuaalisuuden kautta. Lesbo- ja homovanhempien soveltuvuutta vanhemmiksi käsittelevien tutkimusten yhteenvedossa (STM, 2003) tuodaan ilmi, että lapsen kehityksen kannalta perherakenteella tai vanhempien sukupuolella ei ole

merkitystä. Sen sijaan rakastavat ihmissuhteet ja vastuullinen vanhemmuus ovat tärkeitä lapsen kehitykselle. Huomion arvoista on myös se, että lapsi kasvaa sosiaaliseen sukupuoleensa riippumatta vanhempiensa sukupuolesta. Mallioppiminen ei selitä lapsen sosiaalisen sukupuolen kehittymistä, vaan se on monimutkainen, laajemman ympäristön kanssa vuorovaikutuksessa tapahtuva, yksilöllinen prosessi.

Helsingissä 2.4.2014

Eero Rämö
puheenjohtaja

Olli Joensuu
pääsihteeri

Lähteet:

Alanko, Katarina (2014). Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 72.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/sateenkaarinuori.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2003:10: Rekisteröityihin parisuhteisiin liittyviä erityiskysymyksiä selvittäneen toimikunnan mietintö.

<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/rekparisuhde/rekparisuhde.pdf>

Tahdon2013-kampanja. Taloustutkimuksella teetetty kyselytutkimus

<http://www.tahdon2013.fi/tutkimus/>

YK:n yleiskokouksen 18.12.2008 antama lausuma (UN declaration on sexual orientation and gender identity, 2008)

http://en.wikisource.org/wiki/UN_declaration_on_sexual_orientation_and_gender_identity